

Twee vormen van samengaan van gemeenten

Rapport GCKO d.d. 4 oktober 2021

1 Inleiding

Het GCKO heeft zich op verzoek van het moderamen van de generale synode gebogen over een mogelijke regeling van het samengaan van gemeenten. Het samengaan van rechtspersonen kan op twee manieren:

- de twee (of meer) rechtspersonen vormen samen een nieuwe rechtspersoon
- een of meer rechtspersonen gaan op in een bestaande rechtspersoon.

Het moderamen heeft ter zake een memo aangereikt (de memo). Het geeft daarin aan dat het bij het samengaan van een grote en een kleine gemeente wenselijk kan zijn dat de tweede vorm wordt gekozen. Het moderamen stelt voor deze mogelijkheid expliciet in GR 1 op te nemen, met name ook met het oog op kenbaarheid door notarissen.

2 Beoordeling

Het GCKO constateert dat art. 2:309 van het Burgerlijk Wetboek beide mogelijkheden geeft. Kerkordelijk is van belang dat beide (of meer) gemeenten als één gemeente verder gaan. Beide juridische wegen hebben hetzelfde kerkelijke gevolg. Er is dan ook geen bezwaar om beide mogelijkheden in GR 1-4 op te nemen. In het eerste geval is er juridisch sprake van een nieuwe rechtspersoon (gemeente) en van twee (of meer) verdwijnende rechtspersonen, in het tweede geval is er sprake van een verkrijgende rechtspersoon (gemeente) en van één of meer verdwijnende rechtsperso(n)en.

Het GCKO stelt dan ook voor om GR 1-4-1 in de gevraagde zin aan te passen. Het merkt daarbij op dat in GR 1-4-8 het woord 'nieuwe' gemeente moet worden aangepast tot 'gemeente na samenvoeging'. Ook als de naam en regelingen van de verkrijgende gemeente grotendeels ongewijzigd blijven, moet ook dat feit worden vastgelegd.

GR 1-4

	Huidige tekst	Voorstel
1	Bij het samengaan van twee of meer tot de kerk behorende gemeenten als bedoeld in ordinantie 2-8-4 en 5 vormen de betrokken gemeenten tezamen een nieuwe gemeente, die een rechtspersoonlijkheid bezittend onderdeel van de kerk is.	Het samengaan van twee of meer tot de kerk behorende gemeenten als bedoeld in ordinantie 2-8-4 en 5 kan op twee wijzen, te weten: (i) een van deze gemeenten blijft bestaan en verkrijgt onder algemene titel het vermogen van de andere gemeente(n); (ii) de betrokken gemeenten vormen tezamen een nieuwe gemeente, die een rechtspersoonlijkheid bezittend onderdeel van de kerk is.
8	Een (voorgenomen) besluit tot het samengaan vermeldt in ieder geval: a. de naam van de gemeente alsmede de plaats waar de gemeente gevestigd is;	Een (voorgenomen) besluit tot het samengaan vermeldt in ieder geval: a. de naam van de gemeente na samenvoeging alsmede de plaats waar de gemeente gevestigd is;

3 Ordinantie 2

In de memo wordt uitsluitend om aanpassing van GR 1-4 gevraagd. Het GCKO is van oordeel dat ook ord. 2-8 aangepast moet worden.

Immers, net als in GR 1-4 wordt in ord. 2-8 gesproken van 'nieuwe gemeente' en dat kan de vraag oproepen of het voorstel m.b.t GR 1-4 niet in strijd is met de tekst van ord. 2-8. Je zou kunnen verdedigen dat de term 'nieuwe' gemeente niet in juridische zin hoeft te worden opgevat (nieuwe rechtspersoon) maar zoals GR 1-4 ter bevordering van de helderheid is aangepast, dient naar het

oordeel van het GCKO ook ord. 2-8 te worden aangepast om de suggestie te voorkomen dat er sprake moet zijn van een nieuwe rechtspersoon.

Wat voor samengaan geldt, geldt ook voor splitsing. Er kan sprake zijn van een zuivere splitsing (er ontstaan twee rechtspersonen) of van afsplitsing (een nieuwe gemeente ontstaat naast de bestaande gemeente).

Dit betekent kort gezegd dat de titel en lid 1 worden aangepast, in lid 4 de woorden 'nieuwe gemeente' vervangen worden door 'gemeente na samenvoeging', in lid 5 het woord 'nieuwe' voor protestantse gemeente wordt weggelaten, en in lid 6 de woorden 'nieuwe gemeenten' vervangen worden door 'gemeenten na splitsing'.

Het GCKO stelt daarom de volgende tekst voor:

(... ongewijzigde tekst)

	Huidige tekst	Voorstel
	Artikel 8. Nieuwe gemeenten	Artikel 8. Nieuwe gemeenten, samengaan en splitsen van gemeenten
1	Nieuwe gemeenten ontstaan door vorming, toetreden, samengaan of splitsen van gemeenten, een en ander naar regels in generale regeling 1 gesteld.	Vorming, toetreden, samengaan en splitsing van gemeenten geschiedt naar regels in generale regeling 1 gesteld.
4	Kerkenraden van twee of meer gemeenten kunnen besluiten de gemeenten samen te laten gaan nadat de leden van de gemeente, en in een gemeente met wijkgemeenten de wijkkerkenraden, de gelegenheid hebben gehad hun mening kenbaar te maken. Het breed moderamen van de classicale vergadering stelt het grondgebied (de grenzen) van de nieuwe gemeente vast. Het besluit tot samengaan behoeft de goedkeuring van het breed moderamen van de classicale vergadering. Indien een hervormde gemeente, een gereformeerde kerk en een evangelisch-lutherse gemeente, dan wel twee van hen betrokken zijn in het samengaan, wordt de nieuwe gemeente aangeduid als protestantse gemeente.	Kerkenraden van twee of meer gemeenten kunnen besluiten de gemeenten samen te laten gaan nadat de leden van de gemeente, en in een gemeente met wijkgemeenten de wijkkerkenraden, de gelegenheid hebben gehad hun mening kenbaar te maken. Het breed moderamen van de classicale vergadering stelt het grondgebied (de grenzen) vast van de gemeente na het samengaan . Het besluit tot samengaan behoeft de goedkeuring van het breed moderamen van de classicale vergadering. Indien een hervormde gemeente, een gereformeerde kerk en een evangelisch-lutherse gemeente, dan wel twee van hen betrokken zijn in het samengaan, wordt de gemeente na het samengaan aangeduid als protestantse gemeente.
5 De classicale vergadering kan echter niet besluiten een hervormde gemeente, een gereformeerde kerk en een evangelisch-lutherse gemeente, dan wel twee van hen, te laten samengaan in een nieuwe protestantse gemeente. De classicale vergadering kan echter niet besluiten een hervormde gemeente, een gereformeerde kerk en een evangelisch-lutherse gemeente, dan wel twee van hen, te laten samengaan in een protestantse gemeente.
6	De kerkenraad van een gemeente kan besluiten de gemeente te splitsen Indien het een geografische splitsing betreft, stelt het breed moderamen van de classicale vergadering het grondgebied (de grenzen) van de nieuwe gemeenten vast.	De kerkenraad van een gemeente kan besluiten de gemeente te splitsen Indien het een geografische splitsing betreft, stelt het breed moderamen van de classicale vergadering het grondgebied (de grenzen) vast van de gemeenten na splitsing

4 Consideratie?

De wijziging van ord. 2-8 is naar het oordeel van het GCKO geen kerkordelijk inhoudelijke wijziging. Ook na de wijziging kunnen gemeenten in één gemeente samengaan, en kunnen gemeenten splitsen in twee of meer gemeenten. Ook de regelingen ter zake wijzigen niet. Het enige wat verandert is dat het samengaan en de splitsing juridisch op beide door de wetgever aangegeven wijzen vorm kunnen krijgen.

Het GCKO geeft daarom de synode in overweging als haar oordeel uit te spreken dat het evident is dat consideratie door de mindere vergaderingen niet noodzakelijk is en de wijziging direct definitief vast te stellen (art. XVII-4 KO).